

порушеннями психофізичного розвитку. Перспективним напрямом залишається вивчення впливу інформаційно-комунікативних технологій на якість освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку; розробка спеціальних методик навчання фізики різних категорій учнів; розробка методичних рекомендацій для педагогів, що навчають фізики дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Література:

1. Биков В.Ю. Підвищення значущості інформаційно-комунікаційних технологій в освіті України / Валерій Юхимович Биков // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 1. – С. 28-33.
2. Бугайов О.І. Комп'ютерна підтримка курсу фізики в середній школі: реальність і перспективи / О.Бугайов // Фізика та астрономія в школі. – 2001. – №3. – С. 16-19.
3. Волобуєва Т.Б. Інформаційні технології в освіті / уклад.: Тетяна Борисівна Волобуєва // Методичний посібник. – Донецьк.: Каштан, 2007. – 138с.
4. Державний стандарт спеціальної освіти дітей з особливими потребами // Ін-т спеціальної педагогіки АПН України. – К., 2003. – 12 с.
5. Дишлева С. Інформаційно-комунікаційні технології та їх роль в освітньому процесі / Світлана Володимирівна Дишлева [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/technol/6804>. Заголовок з екрану (Освіта.UA. Методика і технологія).
6. Соловійова О.Ю. Використання комп'ютерних технологій у курсі фізики / Ольга Юрівна Соловійова // Фізика в школах України. – Основа, 2009. – №3 – 20 с.
7. Шарко В.Д. Сучасний урок фізики: технологічний аспект / Валентина Дмитрівна Шарко // Посібник для вчителів і студентів. – К., 2005 – с.166.
8. Національна доктрина розвитку освіти // Офіційний вісник України. – 2002. – №16 – с.13-17.

УДК: 376.33: 371.321

Кострікіна Г.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО КЕРІВНИЦТВА САМОПІДГОТОВКОЮ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДЛЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ

В статті описано загальні та специфічні методичні вимоги до педагогічного керівництва самопідготовкою в умовах навчальних закладів для дітей глухих та зі зниженим слухом, особливості її структури, приблизні алгоритми виконання домашніх завдань з деяких предметів для різних вікових категорій учнів, методику проведення слухо-мовних зарядок та фізкультхвинок, проаналізовано фактори успішного проведення самопідготовки, наголошено на важливості взаємозв'язку вчителя і вихователя та надано рекомендації щодо його організації. Стаття призначється для вихователів спеціальних шкіл-інтернатів для дітей з вадами слуху.

Ключові слова: педагогічне керівництво самопідготовкою, учні з вадами слуху, виконання домашніх завдань, вихователі навчальних закладів для дітей з вадами слуху.

Кострикіна Г. В.

ОСОБЕННОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО РУКОВОДСТВА САМОПОДГОТОВКОЙ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ ДЛЯ ДЕТЕЙ С НЕДОСТАТКАМИ СЛУХА

В статье описаны общин и специфические методические требования к педагогическому руководству самоподготовкой в условиях учебных заведений для детей глухих и со сниженным слухом, особенности е структуры, примерные алгоритмы

выполнения домашних заданий по некоторым предметам для различных возрастных категорий учащихся, методику проведения слухо-речевых зарядок и физкультминуток, проанализированы факторы успешного проведения самоподготовки, сделан акцент на важности взаимосвязи учителя и воспитателя, а также предоставлены рекомендации по её организации. Статья предназначена для воспитателей специальных школ для детей с недостатками слуха.

Ключевые слова: педагогическое руководство самоподготовкой, ученики с недостатками слуха, выполнение домашних заданий, воспитатели учебных заведений для детей с недостатками слуха.

Halyna Kostrikina

FEATURES OF THE PEDAGOGICAL LEADERSHIP SELF-EFFICIENCY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS FOR CHILDREN WITH HEARING IMPAIRED

General and specific methodological requirements for pedagogical guidance on self-training in terms of educational institutions for deaf children and children with hearing loss have been described and systematized, as well as a peculiarity of a structure of a self-training, and exemplary algorithms of doing homework in some subjects for different age categories of pupils. Basic mistakes being made by teachers and educators during the providing guidance on self-training of pupils are analyzed; factors of the success in the self education are outlined. An importance of a relationship between a teacher and an educator, and recommendations for organization of the relationship are emphasized. Practical recommendations for a monitoring of a quality of pupils homework and for methods of assessment of this work are described, as well as forms of providing of overall and individual assistance for pupils from a teacher, methods of upbringing of a culture of a rational self-study among deaf children and children with impaired hearing.

A technique of carrying out of such important structural elements of the self-study as auditory-linguistics training and a short workout is described.

The appendix contains an example of a workbook of a relationship between a teacher and an educator whose structure takes into account all general and specific aspects of an organization of the self-study in schools for children with hearing impairments.

The article is intended for teachers and educators of the boarding schools for children with hearing impairments, for students of pedagogical institutions, for parents of deaf children.

Keywords: pedagogical leadership self-efficiency, students with hearing impairments, execution of homework, educators of the schools for children with hearing impairments.

Педагогічне керівництво самопідготовкою є важливим елементом роботи вихователя спеціальної школи-інтернату, зокрема, школи інтернату для дітей з вадами слуху. У закладах даного типу самопідготовка, крім функції закріплення знань, несе корекційне та виховне навантаження. Це не лише найбільш важливий режимний момент, в ході якого учні повторюють і закріплюють отримані під час уроків знання, а й засіб становлення необхідних життєвих компетенцій, формування вміння планувати власні дії, виховання самостійності, цілеспрямованості тощо.

Виконання домашнього завдання потребує від учнів з вадами слуху як активної мисленнєвої діяльності та самостійності, так і певного рівня розвитку емоційно-вольової сфери, моральної вихованості.

Не є секретом, що самостійна навчальна діяльність для нечуючих дітей становить певні труднощі, спричинені недостатнім рівнем розвитку словесного мовлення, а також

численними супутніми захворюваннями, в тому числі і нервової системи, які має переважна більшість вихованців школи-інтернату.

Разом з тим, спеціальної літератури, яка висвітлювала б не лише загальні, а й специфічні моменти методики організації педагогічного керівництва самопідготовою в навчальних закладах для дітей з вадами слуху, автору статті знайти не вдалось. Саме тому було вирішено систематизувати інформацію, що міститься у доступних джерелах та поєднати її з практичним досвідом роботи.

Структура самопідготовки

Структура самопідготовки включає в себе наступні компоненти:

- I. Організаційно-методична підготовка
- II. Організаційний момент
- III. Слухомовленнєва зарядка
- IV. Самостійна робота учнів по виконанню домашнього завдання
- V. Підведення підсумків

Коротко охарактеризуємо кожен з етапів.

Організаційно-методична підготовка

Організаційно-методична підготовка має включати в себе наступні моменти:

1. Бесіда вихователя з вчителем початкових класів або вчителями предметниками за підсумками уроків, перегляд оцінок в зошитах і журналі.
2. Консультація вихователя з учителями щодо домашнього завдання на наступний день, ознайомлення із записами в зошиті взаємозв'язку.
3. Бесіда вихователя з учнями класу за підсумками дня (заохочення учнів, що отримали високі оцінки, з'ясування причин отримання низьких оцінок).
4. Підготовка класу до роботи (вологе прибирання, провітрювання, наявність, крейди, наочності тшщо).

Організаційний момент

Завданням даного етапу є переключення учнів на розумову діяльність, налаштування їх на самостійну роботу, створення у класі сприятливого психологічного настрою.

Організаційна частина може включати в себе наступні моменти:

- Приготування робочого місця кожного учня.
- Написання на дошці розкладу уроків і домашніх завдань з кожного предмета на наступний день.
- Нагадування про раціональне використання робочого часу, встановлення дозування часу з предметів.
- Вибір форми виконання завдання, уточнення послідовності виконання.

У початкових класах оргмомент може тривати до 15 хв, у старших – до 7 хв.

Слухомовленнєва зарядка

Слухомовленнєва зарядка (усний діалог вихователя з учнями тривалістю 2 – 3 хвилини) проводиться слухозорово з обов'язковим використанням звукопідсилювальної апаратури загального або індивідуального використання.

Слухомовленнєві зарядки проводяться з метою:

- перевірки робочого стану звукопідсилювальної апаратури;
- підготовки артикуляційного апарату до роботи;
- включення в роботу мислительних процесів.

Для слухомовленнєвої зарядки можна взяти будь-який мовленнєвий матеріал, знайомий дітям, тобто попередньо опрацьований на уроках та закріплений в позаурочний час, але буде краще, якщо матеріал пов'язати з темою, що вивчається, або подіями дня. Бажано, щоб при цьому був врахований контрольний звук.

Не варто з дня у день повторювати одні й ті самі фрази, перетворюючи зарядку у набридливу формальність. Неформальне проведення зарядки не лише підготує до роботи мовленнєвий апарат, а й підтримає доброзичливу атмосферу у класі.

Самостійна робота учнів по виконанню домашнього завдання

На цьому етапі діти виконують домашнє завдання, а вихователь надає індивідуальну допомогу. Це основний етап самопідготовки, під час якого відбувається загальна і диференційована робота учнів, спрямована на закріплення і застосування навчального матеріалу і розвиток вмінь самостійної навчальної діяльності.

Особливе значення має атмосфера, у якій проходить самопідготовка. З одного боку, вона має бути діловою, робочою, з іншого – невимушеною, комфортною, менш суровою, ніж на уроці.

Вихователь повинен:

- вчити дітей раціонально використовувати час;
- формувати в учнів культуру розумової праці;
- виховувати свідому дисципліну;
- стимулювати до свідомої самостійної праці, не допускати списування, механічного заучування, не надавати учням готової відповіді;
- надавати допомогу таким чином, щоб стимулювати пізнавальну активність;
- спонукати учнів до взаємодопомоги;
- організовувати самоперевірку виконаних завдань, самостійний пошук і виправлення помилок;
- працювати над закріпленням звуковимови і формуванням навичок усного мовлення.

Виконання завдань з математики та української мови – один з найважливіших елементів самопідготовки, на який відводиться половина всього часу, передбаченого на самостійну домашню роботу. Можливий варіант такої організації роботи, коли при виконанні письмових вправ частина учнів пишуть роботу з української мови, інші – з математики, що дає можливість учневі самостійно вибрати більш важкий для себе предмет, з якого слід почати роботу. Вихователь же здійснює загальний контроль за роботою класу, надає індивідуальну допомогу передусім тим учням, які її потребують, у наступних формах:

1. Інструктування.
2. Спостереження.
3. Індивідуальна допомога.
4. Контроль.
5. Перевірка і облік якості виконання.

Інструктування проводиться систематично в перші хвилини самопідготовки. У пам'яті школярів відтворюються цілі і зміст

домашньої роботи. Вихователь нагадує про необхідність використовувати наочні посібники та лічильно-письмове приладдя.

Спостереження вихователя за ходом самостійної роботи учнів, частковий аналіз їх робіт тривають протягом усієї самопідготовки. Зауваження та вказівки вихователь робить так, щоб не відволікати інших. Вказівки вихователя повинні виключати опіку над дітьми і бути націленими на всебічний розвиток їх самостійного мислення: «А як ти сам думаєш?», «Прочитай правило, і ти сам зрозумієш, що тобі треба робити». Слабким учням приділяється більше уваги.

Індивідуальну допомогу надавати, насамперед, тим, кому це особливо необхідно. Одним учням можна запропонувати: «Перевір цю задачу, приклад, повтори правило». Іншим можна дати аналогічну, але більш просту задачу, знайому і доступну за змістом, і на основі її розв'язання вихованець самостійно виконує завдання.

Приблизний алгоритм виконання домашнього завдання у початкових класах:

Українська мова:

1. Повторення правила.
2. З'ясування мети вправи і розбір 1 - 2 прикладів.
3. Самостійне виконання решти прикладів.

Математика:

1. Арифметична розминка (усний рахунок).
2. Розбір умови задачі, короткий запис на дошці.
3. Самостійна робота над розв'язанням задачі, прикладів.

Читання:

Домашні завдання з читання відзначаються різноманітністю: вивчення вірша, виразне читання, читання в особах, відповіді на запитання до прочитаного, виконання малюнків до прочитаного, складання плану, переказ тощо. Алгоритм виконання завдання з читання наступний:

1. Читання тексту. Читати вголос в початкових класах обов'язково потрібно на кожній самопідготовці, відпрацьовуючи вимову і техніку читання.
2. З'ясування завдання до тексту та способу його виконання;
3. Виконання завдання;
4. Усна перевірка виконання. Перевірка може бути вибірковою або організованою у формі взаємоперевірки.

Приблизний алгоритм виконання домашнього завдання у середніх та старших класах:

Українська мова:

1. Вивчення і повторення правила;
2. Опитування правил з наведенням прикладів (вибірково);
3. Вихователь пропонує прочитати про себе письмове завдання від початку до кінця;
4. Питання вихователя «Кому не зрозуміла мета вправи?». Пояснити індивідуально.
5. Самостійне виконання вправи.

Математика:

1. Вивчення і повторення правила.
2. Опитування правил (вибірково).
3. Самостійне виконання письмового домашнього завдання.

4. Вихователь контролює роботу учнів і проводить індивідуальну роботу зі слабкими учнями (дає можливість подумати, обережно наводить на думку).

З літератури, історії, географії, природознавства пропонується вивчати матеріал самостійно, а потім дати відповіді на контрольні запитання в усній, дактильній, жестовій чи письмовій формі.

На виконання учнями різних усних завдань і робіт практичного характеру витрачається майже стільки ж часу, скільки на виконання письмових робіт.

У процесі самостійної роботи вихователь контролює роботу учнів, слідкує за раціональним використанням часу, за охайністю виконання, поставою і відзначає кращі роботи.

В ході самопідготовки вихователь використовує наочність, рекомендовану вчителем (твори образотворчого мистецтва; дидактичний матеріал; історичні і географічні карти тощо).

Тим, хто виконав завдання раніше терміну, дозволяється займатися читанням, малюванням, ліпленням з пластиліну, вишиванням і т.д. Можна підготувати для таких дітей цікаві розвиваючі ігри і головоломки (приміром, кубики Нікітіних), використовуючи їх як засіб стимулювання. Іноді можна дозволити дітям, що виконали завдання раніше, вийти в коридор чи вестибюль. Такий порядок мотивує дітей працювати енергійно, не відволікатися при приготуванні домашніх завдань.

Індивідуальна робота проводиться через диференційовані завдання, складені вчителем.

Перевірка виконання завдань у початкових класах здійснюється після кожного предмета. У старших класах перевірку можна проводити після виконання всього завдання.

Можна використовувати такі прийоми роботи:

- а) перегляд письмового завдання;
- б) усне опитування з питань підручника або з питань, рекомендованих вчителем;
- в) опитування парним чи колективним методом;
- г) ігрова форма (конкурси, змагання, вікторина);
- д) взаємоперевірка (в тих випадках, коли діти до цього готові).

Перед тим, як перевіряти виконання завдання, вихователь повинен організувати самоперевірку, самостійний пошук помилок.

Прийом зошитів на перевірку, аналіз письмових робіт з подальшою оцінкою їх якості вихователю важливо здійснювати в індивідуальному порядку, в присутності школяра, який виконував завдання.

Оцінювання роботи може відбуватись в усній формі, шляхом запису оцінок на дошці, у вигляді символічних фішок, але не в зошиті і не в щоденнику. Оцінка вихователя має, передусім, стимулювати до наступної пізнавальної роботи. Функція перевірки домашніх завдань учнів не повинна перетворюватись на самоціль і закривати собою інші сторони роботи вихователя: організації, спостереження, контролю та допомоги. Вкрай важливо для вихователя бути коректним у висловах і об'єктивним в оцінках.

Підведення підсумків самопідготовки

На заключну частину самопідготовки відводиться вихователем тим менше часу, чим старший клас.

Цей етап викликає зацікавленість учнів, і завдання вихователя – тактовно і об'єктивно підвести підсумки самостійної роботи.

Педагог аналізує проведення самопідготовки, заохочує учнів за швидко, акуратно і правильно виконані завдання і хороші усні відповіді, демонструє кращі зошити, робить запис в зошиті взаємозв'язку про ступінь засвоєння матеріалу. Обов'язково слід заохочувати й тих учнів, які докладали зусиль, незважаючи на труднощі.

Організація і проведення фізкультхвилинок

Введення в структуру самопідготовки фізкультхвилинок є необхідною умовою для підтримки високої працездатності і збереження здоров'я дітей.

Перші ознаки втоми під час самопідготовки в класі служать сигналом до виконання фізкультхвилинок. Зовнішніми проявами втоми є те, що діти починають частіше відволікатися, втрачають інтерес та увагу, слабшає пам'ять, порушується почерк, знижується працездатність.

Тривалість фізкультурних хвилинок зазвичай складає 1-5 хвилин і включає комплекс із трьох-чотирьох правильно підібраних вправ, повторюваних 4-6 разів. За такий короткий час удається зняти загальне чи локальне стомлення, значно поліпшити самопочуття дітей.

Фізкультхвилинку проводять в обов'язковому порядку після 30 – 40 хвилин роботи або при перших ознаках втоми.

Вимоги до проведення фізкультхвилинок:

- Комплекси підбираються в залежності від виду заняття, його змісту, вони повинні бути різноманітними, оскільки одноманітність знижує інтерес дітей до них, а, отже, їх результативність;
- Не варто фізкультхвилинку поєднувати з роботою над вимовою у вигляді читання глухими учнями супутніх віршиків: для них це досить напружена розумова праця, від якої вони під час фізкультхвилинки повинні відпочити;
- Фізкультхвилинка проводиться на початковому етапі стомлення, позитивному емоційному фоні, оскільки більш пізнє її проведення не дає бажаного результату;
- Бажано необхідно виробити 2-3 умовних жестово-поведінкових знаки («якорі» в термінології нейролінгвістичного програмування), що дозволяють швидше і ефективніше перемикає школярів в інший режим діяльності.

Види фізкультхвилинок:

- вправи для зняття загального або локального стомлення;
- вправи для кистей рук;
- гімнастика для очей;
- вправи для профілактики плоскостопості;
- вправи, що коректують поставу;
- дихальна гімнастика.

Взаємозв'язок вчителя і вихователя як неодмінна умова успішної самопідготовки

Передумовою успіху самопідготовки є тісний взаємозв'язок у роботі вчителя і вихователя. Особливо актуальним це є для старших класів, де працює багато вчителів-предметників.

В питанні приготування домашніх завдань іноді виникають розбіжності в середовищі педагогів. Вихователь, наприклад, вважає, що завдання було занадто велике, або вчитель недостатньо ясно пояснив його на уроці. А вчитель переконаний, що завдання невелике, на уроці все було ясно, причину потрібно шукати в організації самопідготовки.

Спільне планування роботи, єдність у вимогах до учнів, щоденний контакт, систематичний і правильно організований обмін інформацією допоможуть подолати протиріччя і досягти очікуваних результатів.

Для відбору раціональних методів, необхідних для керівництва учнями, для здійснення індивідуального підходу до дітей і пред'явлення їм єдиних вимог вчителям і вихователям необхідно відвідувати заняття один одного. Вихователь спостерігає, як вчитель дає завдання додому, як при цьому проводиться інструктаж, бачить результати свого керівництва приготуванням уроків. Учитель же оцінює характер і обсяг свого завдання, з'ясовує, які труднощі відчувають школярі при виконанні завдання, і на основі спостережень вносить необхідні корективи.

Педагогам класу необхідно спільно визначати можливий обсяг завдань для кожного учня, враховуючи вікові та індивідуальні особливості (для сильних учнів близько половини того, що виконали на уроці, для більш слабких 1/3 - 1/4 частину від пройденого матеріалу на уроці). При визначенні об'єму домашнього завдання слід враховувати також рівень працездатності дітей, зовнішні обставини (день тижня, заплановані позакласні заходи тощо).

Вкрай важливою є єдність вимог і постійна взаємоінформованість вчителя і вихователя про особливості викладу навчального матеріалу, труднощі, що виникли у його засвоєнні, методику проведення уроків і домашніх завдань.

Крім взаємовідвідування, дієвими є такі форми взаємозв'язку вчителя і вихователя, як ведення зошита взаємозв'язку (див. додаток), міні-наради консультативного характеру, бесіди.

Що повинен пам'ятати вихователь:

Практика показує, що в закладах для дітей з вадами слуху виконання домашніх завдань перетворюється іноді у дублікат уроку. Вихователі намагаються повторно пояснювати навчальний матеріал, приходять учням на допомогу тоді, коли в цьому немає потреби, прагнуть заздалегідь попередити найменші утруднення та можливі помилки вихованців. Звідси у дітей виникає звичка постійно просити допомоги, користуватися готовими відповідями, не утруднюючи розум і волю роздумами.

Щоб уникнути подібних помилок, вихователь при проведенні самопідготовки повинен дотримуватись певних правил:

1. Педагогічне керівництво самопідготовкою має бути логічним продовженням роботи вчителя на уроках, а не її повторенням. Виключається дублювання методів та прийомів вчителя.

Вихователь ні в якому разі не має пояснювати матеріал, оскільки незнання методики викладання предмета може лише нашкодити. У випадку утруднення можна лише наштовхнути дитину на правильний шлях. Якщо дитина не справляється, вона не засвоїла тему. Вихователь має поставити до відома вчителя, адже самопідготовка спрямована на закріплення, а не на вивчення матеріалу.

2. Вихователь повинен систематично планувати проведення самопідготовки, визначаючи в кожному окремому випадку характер інструктування, послідовність виконання різних видів самостійної роботи, а головне – забезпечити свідомість виконання роботи.

3. Вихователю необхідно пам'ятати, що самопідготовка спрямована на розвиток самостійності вихованців, тому потрібно заохочувати всі її прояви.

4. Сприяючи самотійному подоланню кожним учнем труднощів, вихователь, разом з тим, повинен індивідуально допомагати школярам, яким ця допомога необхідна. Доцільними формами надання допомоги учням під час самопідготовки є:

- пропозиція учню знайти помилку самотійно;
- звернення уваги на роботу, виконану під час уроку;
- повторення правила;
- навідні запитання;
- вказання на місце, де зроблено помилку;
- звернути увагу на довідковий матеріал.

5. Вихователь повинен повідомити вчителя про результати роботи учнів, зокрема, про труднощі, які відчували діти при виконанні домашніх завдань, про слабко засвоєні питання чи способи дії, про доцільність додаткової корекції знань і вмінь.

6. Спостереження і контроль вихователя за навчальною діяльністю учнів під час самопідготовки повинні поєднуватися з обов'язковою перевіркою, аналізом якості виконаних робіт дітьми та по можливості супроводжуватися усною їх оцінкою.

7. Під час самопідготовки вихователь повинен використовувати методи і прийоми, спрямовані на корекцію вад нечуючих дітей і розвиток їхньої особистості.

Що повинен пам'ятати учитель:

1. Домашнє завдання повинно бути посильним і зрозумілим учневі. Новозасвоєний навчальний матеріал може бути запропонований для домашньої роботи лише в тому випадку, якщо попередньо в класі були проведені необхідні вправи, і якщо діти успішно впоралися із самотійною класною роботою.

2. Домашні завдання повинні бути доступні для самотійного виконання без сторонньої допомоги.

3. Домашні завдання мають бути невеликими за обсягом. Для вправ і закріплення знань доцільно давати лише основний матеріал.

4. В умовах спеціального навчального закладу нерідко виникає необхідність індивідуалізувати домашні завдання, коли окремим учням дається завдання в полегшеному вигляді або ж у меншому обсязі.

5. У спеціальних навчальних закладах вкрай важливим є попередній аналіз домашнього завдання на уроці. Вчитель має пояснити зміст, послідовність, прийоми виконання домашньої роботи, особливості оформлення (скорочений чи повний запис тощо), способи самоконтролю, зазначити шляхи подолання труднощів. Ця цільова установка має бути доведена до вихователя, щоб він міг узгоджувати свої вимоги з вимогами вчителя і правильно скеровувати роботу учнів.

Категорично не можна квапливо, поспіхом пояснювати завдання «під дзвінок».

Інші умови успішного проведення самопідготовки

Успіх самотійної роботи вихованців з приготування домашніх завдань залежить від цілого ряду умов.

З першого дня роботи в групі вихователю необхідно знати особливості своїх вихованців: рівень розвитку мовлення і слухової функції, наявність супутніх захворювань, особливості темпераменту і характеру, становище в родині. Адже кожен з вищевказаних факторів чинить на дитину і на її здатність навчатися значний вплив і вимагає особливого підходу.

В спеціальній школі педагогу постійно доводиться стикатися з такими особливостями нечуючих дітей, як недостатня здатність до абстрактного мислення і узагальнення, звичка до надмірної опіки, слабкість засвоєння навчальних знань, відсутність вміння керувати власною навчальною діяльністю. Діти не розуміють зміст прочитаного, з труднощами опановують навіть прості граматичні правила, не вміють розв'язувати задачі.

В кожному класі є діти надмірно рухливі, нестримані, які не можуть довго залишатися спокійними, швидко реагують на всі сторонні подразники. Є діти мляві, загальмовані, з розсіяною увагою, і їх нелегко залучити до будь якої активної діяльності. Як ті, так і інші не можуть цілеспрямовано працювати і заважають оточуючим. Головне завдання в роботі з такими дітьми – вироблення стійкої уваги, посидючості, навичок цілеспрямованої діяльності, як неодмінних передумов формування навичок самостійної навчальної роботи.

Потрібно прагнути до того, щоб учень виявив максимум активності не лише у виконанні завдання а й у пошуку способу виправити помилку. А якщо дитина із цим упорається, дуже важливо це підкреслити, підбадьорити, заохотити: «Який ти молодець! Сам здогадався!». Це вселяє віру в свої сили, мотивує до самостійної діяльності. Якщо ж помилка допущена не одним, а більшістю учнів, то краще залишити роботу в тому вигляді, як вона була виконана, а наступного дня повідомити про це вчителя.

І, нарешті, дуже важливо домогтися в нечуючих учнів осмислених знань, а не механічного зазубрювання. Попросіть розказати правило не словами, а жестами, або навести приклад, і відразу стане ясно, чи дитина його зрозуміла. Для перевірки знань можуть бути сформульовані питання, які покажуть, чи дитина засвоїла матеріал свідомо, чи завчила його механічно.

Спостереження показують, що при виконанні вправ нечуючі учні не читають інструкцію до вправи, а намагаються з'ясувати у вихователя, що треба робити, не читають речення перед списуванням, не перевіряють виконаного завдання, не аналізують слова перед списуванням, а «змальовують» їх буква за буквою. Такі неправильні прийоми роботи при списуванні, виконанні вправи ведуть до того, що учень часто припускається помилок, раз у раз звертається за допомогою і, по суті, його заняття є несамостійними.

Для того, щоб нечуючі діти могли самостійно раціонально організувати свою роботу, вихователь повинен допомогти їм виробити алгоритми виконання завдань. Починати вчити цьому необхідно з підготовчого класу, поступово зменшуючи міру допомоги педагога і збільшуючи самостійність.

Одним із способів вироблення в учнів навичок самостійної роботи є використання пам'яток – коротких алгоритмів виконання того чи іншого типу роботи.

Інший спосіб виховання культури раціональної праці – дозування часу на виконання завдань. З цією метою деякі вихователі спочатку самі встановлюють час для підготовки кожного завдання і вимагають, щоб діти вклалися в нього, пізніше вони рекомендують учням самим вираховувати час, витрачений на підготовку кожного предмета. В початкових класах можна для цього використовувати настільний годинник. Такий прийом сприяє розвитку в учнів почуття часу, привчає цінувати час, раціонально його використовувати. Саме для цього в денному плані роботи вихователя передбачено дозування часу на виконання завдань з того чи іншого предметів.

Однак і тут потрібен індивідуальний підхід. Працювати швидко – це не значить працювати квалітивно, поспіхом. Є учні, які постійно поспішають і виконують завдання

недбало, неуважно. Таких дітей не можна підганяти, навпаки, треба стримувати їх, стимулювати працювати без поспіху, уважно і вдумливо.

Отже, обов'язковою умовою успіху в керівництві приготуванням дітьми домашніх завдань є всебічна і різнорівнева підготовка вихователя. В контакт з учителем, у співдружності з іншими педагогами навчального закладу можна подолати всі можливі труднощі.

Додаток 1

Зошит взаємозв'язку вчителя і вихователя

Дата	Предмет	Д/з	Інд. завд (слабші і сильніші учні)	Корекцій на робота	Примітка вчителя щодо особливостей д/з	Рекомендована наочність	Примітка вихователя (у кого з дітей виникли труднощі, особливості виконання)

Література:

1. Анцибор М.М. Особенности организации педагогического процесса в начальных классах с продленным днем. – Москва, 1990.
2. Белова Н.И. Специальная сурдопедагогика. – М.: Просвещение, 1985.
3. Боскис Р.М. Учителю о детях с нарушениями слуха. – М.: Просвещение, 1987.
4. Вержиховська О.М. та ін.. Теорія і спеціальна методика виховання дітей з особливостями інтелектуального розвитку. – Кам'янець-Подільський, 2013.
5. Древелов, Хорст и др. Домашние задания. Перевод с нем. – М., 1989.
6. Огородников Л.Ф. Учебно-воспитательная работа в группах продленного дня (1 – 4 кл.). – М. [б. в.], 1989.
7. Інтернет-джерела.

УДК 376 – 056.26 – 056. 36

Конончук І. Ю.

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З КОМПЛЕКСНИМИ ВАДАМИ

Зростання кількості дітей з комплексними відхиленнями в розвитку змушує шукати нові методи організації навчального процесу, що забезпечать оптимальний розвиток пізнавальної сфери, зокрема, уваги, пам'яті, мислення та мовлення. У статті описано підходи до навчально – виховного процесу у навчанні молодших школярів з порушенням слуху та затримкою психічного розвитку.

Ключові слова: діти з вадами слуху та ЗПР, навчання дітей з комплексними вадами, диференційований підхід.

Конончук І. Ю.

ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫЙ ПОДХОД В ОБУЧЕНИИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С КОМПЛЕКСНЫМИ НАРУШЕНИЯМИ